

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

207. An filij succedentes Patribus per intermediam personam,
hæreditantes tantum Maioratum, vel bona vinculata, teneantur soluere
debita Parentum post eorum obitum? Et quid de vxore, mortuo viro, ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76413](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76413)

sup. hoc in
t. m. s. r. 11.
Ref. 42.

Regnum in illis rebus non opus habeat.
2. Notandum est hic obiter, quod Aponte *vbi supra*, n. 8. docet cum illis Doctoribus, non incurtere in excommunicationem Bullae Cœnæ, Proreges, & Ministros prohibentes exactionem frumenti, & aliorum victualium ad Romanam Curiam, idque quando Regnum deficit necessaria pronisio, quia prima charitas incipit à seipso. Et ita hanc sententiam tenet nouissimè Doctus Soula in *explicita Bull. Cœn. cap. 9. disp. 53. concl. 1. num. 3.* Verùm hanc opinionem moderant esse putat Genaensis in *pract. Eccles. r. c. n. 21. §. 618. num. 2.* idèò asserit non procedere quando Summus Pontifex caput Reipublice Christiane post Christum, & eius Ministri indigerent. At hic casus metaphisicus est, & in praxi moraliter nunquam accidit, quia Summus Pontifex, & Domini Cardinales etià tempore extremae penuriae, semper pro eorum victu necessaria habebunt. Vide etiam Megalam in *3. part. lib. 3. c. 7. n. 4. & 5.* vbi probat, quòd hanc excommunicationem non incurrit, qui ob periculù saltè probabile, vel dubium caritatis annexa, prohibet extractionem, in seruitiù Romanæ Curiae.
3. Non reticendam tamen hic apponere pulchrum casum, & qui in praxi sæpè potest accidere. Fingamus quòd in Sicilia adesset maxima frumenti penuria, & ex vi ventorum nauis frumentis onusta Romam petens huc accederet: an tunc ministri, & Proreges illam retinendo, & dictum frumentum accipiendi incurterent in excommunicationem Bullae Cœnæ, quæ, vt dictum est, excommunicat omnes impedièntes eos, qui victualia, seu alia ad vsum Romanæ Curiae necessaria adducunt? Negatiuam sententiam docet Vgolinus, quem citat, & sequitur P. Duardus in *Bull. Cœn. lib. 2. can. 8. q. 4. n. 2.* & adducunt textum in *1. Preses, C. de seruis, & aqua, c. discipulos, dist. 5.* Et ratio est, quia aliena subtrahens, famis necessitate compellus à culpa excusatur, ergo qui ex supradicta causa, deferentes victualia ad Romanam Curiam impediunt, excommunicationis vinculo non alligantur, quia, vt habetur in *can. nullus 11. q. 3.* vbi lethalis culpa non contrahitur, ibi excommunicatio locum non vendicat. Verùm Soula in *Bull. Cœn. vbi supra, c. 9. disp. 53. concl. 1. n. 3.* hanc opinionem admittit in casu, quo in curia Romana non esset illarum rerum quæ exportari impediuntur indigentia, quia tunc videretur habere locum Episcopice, aliter impedièntem à censura non excusat; cum ad impediendam delationem mercium, quæ aliunde asportantur, ius non habeat. Sed circa hoc, si casus occurreret cogitarem; nam, vt ait glossa in *c. discipulos, dist. 5.* in necessitate omnia sunt communia; per text. in *c. sicut, dist. 47.* & maximè cibaria, ex *l. 2. §. cum in eadem nauis, in fine, ff. ad leg. Rhodiam, de i. et. f.* Vide Duardum *vbi supra*.

R E S O L. CCVII.

An filij succedentes Patribus per intermediam personam, hereditantes tantum Maioratum, vel bona vinculata, teneantur soluere debita Parentum, post eorum obitum?
Et quid de vxore, mortuo viro, etiam si vestes, aut alimentata, que maritus emit ex pecunia mutuo accepta etiam actu exrent, apud vxorem, an, hoc non obstante, non sit obnoxia restitutioni?
Et quid est dicendum, si debita contracta sint ab illo, qui Maioratum instituit, & etiam ante restitutionem Maioratus? Ex p. 6. t. 7. & Misc. 2. Ref. 20.

§. 1. CASUS est practicabilis & quotidianus, & affirmatiuam sententiam docet cum multis nouissimè Fagüdez in *Decalogo, to. 1. lib. 4. c. 2. n. 36. & c. 9. n. 10.* vbi tenet filios, qui nihil aliud bonorum præter maioratum à maioribus institutum à patre acceperunt, teneri soluere debita patris contracta ad familiam alendam,

soluendam famulorum mercedem, locationem domus & ad vestes & cibaria familiae. Et idem est dicendum de maioratu, quem patres instituerunt siue post, siue ante debita contracta. Fundamenta huius opinionis validissima sunt. Primò, quia ea debita parentum conuersa fuerunt in vtilitatè filiorum primogenitorum, ad quos bona vinculata, & maioratus spectant: vbi autem res aliena in vtilitatem alicuius conuersa est, quamuis ille eam non acceperit, tenetur tamen in defectum accipiens, qui non est soluendo, eam soluere. Patet ex *l. & qui 7. §. alioquin C. cum eo, & ex l. his solis ff. de condi. indebit.* vbi decernitur ius repetendi pecuniam competere solum contra recipientem: quòd intelligendum est, quando recipiens est soluendo: nam si non sit soluendo, competit etiam iuxta glossam *ibi, verb. proficit.* contra eos, quibus proficit, modò illi res illam habeant ex causa lucratua: secus si ex onerosa; sed quando parentes pecunias mutuas acceperunt, mutuum illud seu pecunia illæ conuersa fuerunt in vtilitatem & commodum filiorum, habentque illas ex causa lucratua; lucrati enim sunt eam vtilitatem, & illud commodum non ex causa onerosa, ergo patre imponente ad soluendum tenentur filij natu maiores ea debita persoluere. Deinde, quando pater est pauper, & filij sunt diuites, tenentur filij patres alere cum tota familia, ergo filij maiores natu, cum sint diuites tenentur soluere debita facta à Patre ad ipsos, & eorum familiam sustentandam. Deinde qui alienum prorsus à ratione est, vt creditores amittant pecuniam suam, quam nobilibus gratis accommodarunt, de qua constat fuisse totam conuersam in commodum & vtilitatem filiorum primogenitorum, maiorumque natu; alioquin enim liceret filiis maioribus natu habentibus bona vinculata furari, saluis bonis vinculatis ad alendos parentes, & familiam illorum, cum id perinde nisi enim creditores illam pecuniam illis accomodarent, bona maioratus minuerentur magis ac magis, ac oppignerarentur; cur ergo non tenebuntur postea ipsi filij ad huius debita? Et ita hanc sententiam in foro conscientie Salonijs tenendam esse existimat *1. in 2. 2. q. 5. de dominio art. 5. post. vlt. concl.*
2. Verùm his non obstantibus negatiuè sententia adhæret Sanchez de *matrim. l. 9. disp. 2. n. 28. & 29.* & eam tenet Aleciatus *l. si eum seruum 27. ff. si cert. petat.* Decius *ibi nu. 1.* Additionator ad Decium litera A. loquentes de filiis expressè, loquens verò de vxore & filiis simul idem Sanchez allegatus: loquens autem de vxore tantum Molina Theologus *10. 2. de inst. disp. 425. §. reuertum est sol. mibi 2195.* vbi expressè asserit debita Mariti non teneri soluere vxorem ex dote propria, etiam si facta sint ad ipsam familiam communem sustentandam, modò lucris renunciet; & pro hac parte ita sæpè fuisse circa vxorem iudicatum in Senatu Lusitano, testatur ipse Molina allegatus, & Gama in *decis. 366.*
3. Dicendum est igitur filios, aut vxorem non teneri ad debita mariti ex sua dote, & capitali, etiam si debita contracta sint ad vxorem & familiam alendam. Ratio est, tum quia vxor, aut filij nihil egerunt cum creditoribus mariti, aut patris: nam ipsi non acceperunt pecuniam, nec alius ipsorum nomine accepit à creditoribus patris, seu mariti: tum quia actio ob mutuum est personalis, & competit creditor solum aduersus eum, cui data est mutuo pecunia: non verò aduersus eos, quibus mutuatarios pecunia mutuo acceptam tradidit *l. eum cui 13. C. de action. & oblig.* vbi sic habetur. Eum cui mutuum dedisti pecuniam, ad solutionem virgere competenti debes actionem: nam aduersus negotiatores, quos ex mercibus pecunias abstulisse tuo debitori proponis, nullam habes actionem: ergo creditores nullam habent actionem contra vxorem aut filios: ergo vxor, aut filij non tenentur creditoribus mariti, aut patris pro pecunia ad alendam vxorem vel filios à patre mutuo accepta: tum quia vxor soluto matrimonio potest

rest integram dotem repetere: etiamsi maritus aliquid superflue expendit in ipsa alenda ex Nauarro cap. 17. n. 15. Sanch. loc. cit. Rodriguez t. 1. sum. c. 10. n. 7. contra Barbofam: dos enim habet ius prelationis: ergo vxor non tenetur ad debita mariti: tum quia vxor aut filij nihil alienum acceperunt: nam alimenta receperunt à patre, qui dominus illorum erat, & illorum dominium in illos transferre poterat: qui autem aliquid à vero domino accepit, non tenetur ad restitutionem. Ex quo sequitur vestes, aut alimenta quæ maritus emit ex pecunia mutuo accepta, & vxori tradidit, non esse chnoxia restitutioni, etiamsi actu extet apud vxorem: nam creditores nullam habent actionem contra res mutuo emptas, sed solum actionem personalem habent aduersus mutuatarium. Et ideo hanc sententiam probabiliter esse admittunt etiamsi Aduersarij, vt Fagundez vbi supra, cui adde Trullech. in Decalog. l. 1. c. 1. d. ub. 2. n. 16. & Bonac. 2. disp. 6. q. 1. p. 1. n. 13. Et post hæc scripta iuueni hanc secundam sententiam in fauorem filiorum, & vxoris docere etiam Reginaldum t. 2. l. 3. 1. c. 40. n. 306. vbi sic ait. An quando soluto matrimonio nulla viti bona superiunt, vxor teneatur ex bonis dotalibus soluere debita à viro contracta ad prouidendum ipsi & familiaribus de necessarijs ad vitam, & similiter an filij teneantur soluere mutuum à patre inope acceptum ad eos alendos. Atque in vtramque partem allatis varijs legibus civilibus negatam iudicat probabiliter fundatam in hac ratione, quod maritus, paterque obligetur vxori & filiis ad alimenta eis præstanda, sicut obligatur creditori mutuo acceptum soluere: quam obligationem sicut inopia non tollit in hoc casu, ita nec in illos, sed tantum suspendit, quando ipsa durat, vt argumentum est, quod si opes augeat, contingat, vt ea ipsa obligatio recurrat, quod non feret, si esset prorsus extincta. Quo supposito licet intelligere viro contractenti debita ad satisfaciendum obligationi, quam habet familiam alendi perinde vsu veniet, ac contrahendi noua debita ad satisfaciendum antiquis. Vnde sicut creditores, quibus hæc soluta sunt ex pecunia de nouo accepta mutuo, non tenentur illam refundere ei à quo data est mutuo: ita nec vxor & filij tenentur satisfacere debitis à marito, vel patre contractis ad satisfaciendum obligationi, quam habuit suppeditandi eis alimenta, quia tantum acceperunt sibi debitum solum de eo, cuius habebatur dominium acquisitum per contractum mutui, huc vtique Reginaldus, & Secuilez, quibus ego libenter adhaereo. Et ideo multos pœnitentes in tali casu ab onere restitutionis liberaui.

4. Notandum est tamen aliquos de hac re à me consultos docere successorem in maiori teneri soluere debita contracta ab illo qui maioratum instituit, etiam ante institutionem maioratus; quia illa bona erant hypothecata dictis debitis, & aliquin posset quis instituire maioratum in fraudem creditorum.

RESOL. CCVIII.

An pater, aut mater peccet mortaliter grauando legitimam filiorum gratuitis donationibus, vel minuendo onerosas, sed fidei contractibus?
Et an pater possit sine peccato iniustissime alienare omnia bona sua ad hoc: vt à filiis legitimam auferat? Ex p. 1. r. 8. Refol. 84.

Quæstio n. 1. R. Spondeo affirmatiue: possunt tamen remuneratorijs, vt dicunt, donationibus, aut veris contractibus onerosis illam minuire, quæ quidem remuneratio in indiuisibili non consistit, sed potius vera gratitudo donum remuneracionis excedit. Et ita docet Orsini in sum. c. 17. n. 6. Homobonus de Bonis in tract. de fideiuss. p. 2. c. 20. Espandez in ex. 2. Theol. mor. p. 4. c. 15.

§. 4. n. 1. Rodriguez in sum. 10. 2. c. 13. n. 2. Sed audiamus nostrum Megalam in p. 2. l. 2. c. 2. 3. 7. 4. n. 11. vbi sic asserit: [Pone patrem superstitem omnia bona sua alienare velle ad hoc, vt à filiis legitimam auferat, quaeritur, an sine peccato iniustitia facere hoc possit: Et respondetur affirmatiue. Et ratio est, nam filius non habet ius in hereditatem patris, patre viuente, & ideo potest omnia bona sua pater vendere, & partium in male proicere, non obstante filiorum praiudicio. Dixi, sine peccato iniustitia: nam peccatum contra charitatem, & amorem filijs debitum euitare non posset pater, qui, vt legitimam filijs auferret, bona alienaret rationabili causa cessante.] Ita Megala.

Non delenda, vbi docetur quid est agendum in hoc casu.

RESOL. CCIX.

An debitor sciens statum suum deficere, possit integrè satisfacere alicui non potens, qui alioquin ius prelationis non haberet?
Et an iste teneatur restituere?
Et inter alia, que circa hoc discutuntur & inferuntur, tandem quaeritur, quando ex contractu oneroso vel titulo gratuito quis accipit aliquid à debitore, teneatur restituere?
Et pro praxi huius questionis aliqua difficultates proponuntur in textu huius Resolutionis. Ex par. 11. r. 3. & Misc. 3. Refol. 13.

§. 1. R. Spondeo licet non posse, quia iura id non concedunt, quandoquidem enim hic ius prelationis non habet, sed cum cæteris pari iure cõcurrit, & vigilantia in petendo non faciat eum potiorum, quia non petit, non licet debitori præferre huic solutionem integram cum praiudicio aliorum, qui iure pares, aut potiores sunt, & inter pares singulis aliquid soluendi, dum est pro rata secundum quod viris debitoris ferunt. Et ita hanc sententiam tenet Malderus de iust. r. 4. c. 6. dub. 6. Turrianus in 2. 2. c. 19. dub. 3. n. 6. Ioannes Viugers de iust. tract. 3. c. 5. dub. 6. n. 24. Molina tract. 2. disp. 156. Lessius l. 2. c. 15. dub. 5. n. 4. Rebel. l. 2. qu. 39. concl. vlt. Fagundez in Decalog. 2. l. 7. c. 1. n. 1. & alij.

2. Sed difficultas est de creditore. Prima sententia affirmat, non posse predictum creditorem integrum debitum retinere, & teneri illud pro rata, & proportione debitorum inter se, & alias diuidere eam ita Bonacina disp. 1. q. 8. p. 1. n. 23. Valq. opuscul. de rest. c. 11. n. 99. Turrianus vbi supra, Baunius 1. 1. c. 26. q. 8. cum debitor in tali casu peccet contra iustitiam cõmutatam soluendo vni integrè cum damno, & praiudicio aliorum, igitur creditor peccat contra iustitiam accipiendo, & retinendo id quod excedit partem sibi contingentem, attenda proportione aliorum debitorum, & consequenter teneatur excessum alijs restituere. Consequentia patet, quia ideo debitor peccat contra iustitiam; quia creditores habent ius ad suas partes, & consequenter habent ius, vt bona debitoris inter eos diuidantur pro rata, & proportione debitorum, sed creditor accipiendo lædit ius aliorum, & facit eis iniuriam; ergo similiter teneatur eis ad restitutionem pro rata illis contingenti.

3. Secundo, quia creditor retinet id quod non erat ei debitum in tali casu, illæ enim partes debebantur alijs, qui habebant ius ad illas, ergo non potest eas retinere. Ergo tenetur eas restituere.

4. Verum mihi placet contraria sententia, quam sustinet Molina r. 2. de iust. disp. 156. à n. 42. §. hoc loco est obseruandum, Lessius lib. 2. c. 15. dub. 5. n. 41. Malderus r. 4. c. 6. dub. 6. Sayrus l. 10. tract. c. 10. n. 34. Rodriq. r. 3. sum. c. 46. n. 13. qui dicunt, hunc creditorem quantum ius sciat, hoc fieri cum detrimento aliorum, securum esse in vtroque foro; fundamentum sumitur ex leg. qui autem §. apud Laheonem ff. de his, qua in fraud. cre. dit. c. ex l. pupillus ff. eod. vbi in eo casu negatur actio alijs

DO...
IO...
VI...
E...

sup. hoc sup. Ref. 153. 9. Notandum est etiam, & infra ex Ref. seq. lege doctrinam à iudicio §. 2. & lege etiam §. not. seq.

sup. hoc infra in r. 7. ex Ref. 7. lege doctrinam §. cæterum, & seq.